

Letnik 1910.

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos X. — Izdan in razposlan dne 4. februarja 1910.

Vsebina: (Št. 19—21.) 19. Zakon o tem, kako dolgo traja delovni čas, in o zapiranju prodajalnic v trgovinskih obrtih in sorodnih opravičnih obratih. — 20. Zakon o službeni pogodbi trgovinskih pomočnikov in drugih službojemnikov v slični službi (zakon o trgovinskih pomočnikih). — 21. Ukaz o začetku veljavnosti zakona o trgovinskih pomočnikih.

19.

Zakon z dne 14. januarja 1910. l.

o tem, kako dolgo traja delovni čas, in o zapiranju prodajalnic v trgovinskih obrtih in sorodnih opravičnih obratih.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Člen I.

V VI. poglavju obrtnega reda (razglas trgovinskega ministra v porazumu z ministrom za notranje stvari z dne 16. avgusta 1907. l. [drž. zak. št. 199]) naj dobé moč v členu II navedene izjembe oznamenila dodatnih določil ter kakor novi dostavki nastopna določila:

D. Za pomožne delavce v trgovinskih in spedijskih obrtih ter v prodaji blaga produkcijskih obrtov.

§ 96 d.

V trgovinskih obrtih, v spedijskem obrtu in v prodaji blaga produkcijskih obrtov je treba dati pomožnim delavcem (§ 73) po končanem vsakdanjem delu vsaj 11 ur nepretrganega počitka.

Za voznike v spedijskem obrtu mora znašati nepretrgani čas počitka najmanj 10 ur.

V delovnem času je treba dovoliti pomožnim delavcem opoldanski odmor. Opoldanski odmor se lahko dovoli za vse pomožne delavce obrata hkratu ali potem menjavanja in mora, ako traja popoldansko delo dalje nego štiri ure in ako kosijo pomožni delavci izven hiše, v kateri je trgovina, znašati najmanj eno in pol ure, sicer pa najmanj eno uro.

§ 96 e.

Pri obrtih, pri katerih se blago prodaja v opravičnih prostorih (prodajalnicah), ki so odprti za promet odjemalcev, morajo biti ti prostori s pisarnicami in skladišči vred, ki spadajo k njim, zaprti v času od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Samo pri trgovini z živili se smejo imeti ti prostori s pisarnicami in skladišči vred odprti do 9. ure zvečer.

Odjemalcem, ki so že navzoči v prodajalnici, ko se zapira, se sme še postreči.

Politično deželno oblastvo sme, poprašavši trgovinsko in obrtno zbornico, dotične občine ter zadevna združna načelnštva in odbore pomočnikov, zaukazati, da se morajo v posameznih občinah ali v določenih delih teh občin celo leto ali v določenih dobah ali ob določenih dnevih prodajalnice zapirati že ob zgodnejši dnevni uri, ki se določi med 7. in 8.

oziroma 9. uro zvečer, ali da se mora prodajalnica odpirati ob kasnejši nego 5. uri zjutraj. To se lahko zaukaže za obrte v občē ali za posamezne njihove kategorije.

§ 96 f.

Ob semajskih dnevih se lahko v § 96 e omejnjeni prostori odpró za nakupovanje in prodajanje prometnih predmetov dotičnega semnja hkratu s časom, ko se začne semenj.

§ 96 g.

V prostorih, omenjenih v § 96 e, je treba za pomožne delavce pripraviti sedeže.

§ 96 h.

Določila § 96 d o najmanjšem času počitka pomožnih delavcev, oziroma v § 96 e (odstavek 1 in 3) omenjena določila o zapiranjū prodajalnic se ne uporabljajo:

1. na dela za inventuro;
2. na preselitev ali novo uredbo trgovine;
3. na posečanje semnje;
4. na dela, ki se morajo izvršiti nemudoma, da se blago ne pokvari, ali drugače v sili;
5. razen tega ob k večjemu tridesetih dneh v letu.

Ako se v primerih, omenjenih pod št. 1 do 5, skrči najmanjši čas počitka pomožnih delavcev, zadošča naznanilo obrtnemu oblastvu, ki se v primeru, omenjenem v št. 4, lahko poda tudi dodatno tekom 24 ur. Ako se pa v primeru, omenjenem pod št. 5, vrhutega omeji čas zapiranja prodajalnic (§ 96 e, odstavek 1 in 3), določi obrtno oblastvo prve stopnje, poprašavši dotična zadružna načelništva in odbore pomočnikov, v občē ali za posamezne opravilne stroke in krajne okoliše te izjemne čase za zapiranje prodajalnic ter dneve izjemnega zapiranja prodajalnic.

V posameznih zdraviliščih, v katerih je navadno kupčijski promet v večernih urah posebno živahen, sme trgovinski minister v porazumu z ministrom za notranje stvari, poprašavši trgovinsko in obrtno

zbornico, ki pride v poštev, ter dotična zadružna načelništva in odbore pomočnikov, za dobo sezone ukazoma docela ali deloma razveljaviti določila o najmanjšem času počitka pomožnih delavcev, oziroma o zapiranjū prodajalnic.

Če se podaljša delovni čas, gre pomožnim delavcem primerno posebno plačilo.

§ 96 i.

V času, v katerem morajo biti v § 96 e omejnjeni prostori zaprti, je prepovedano hoditi z blagom okoli in po cestah ter ga ponujati na prodaj, ako obrtno oblastvo ne pripusti izjem gledé prodajanja blaga na cesti.

Člen II.

Z zakonom z dne 22. julija 1902. l. (drž. zak. št. 155) uvedena dodatna določila VI. poglavja obrtnega reda „B. B. za pomožne delavce pri koncesijoniranih stavbnih obrtih in drugih stavbnih podjetjih“ (§ 96 c) dobē oznamenilo „C. Za pomožne delavce pri koncesijoniranih stavbnih obrtih in drugih stavbnih podjetjih“ in dodatna določila VI. poglavja obrtnega reda „C. Za vajence“. (§§ 97 do 104 e) se oznamenijo „E. Za vajence“.

Člen III.

Določila §§ 96 d do 96 h se uporabljajo tudi na promet blaga konsumnih društev in drugih pridobitnih in gospodarskih zadrug.

Člen IV.

Ta zakon dobi moč tri mesece potem, ko se razglasi.

Člen V.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojemu trgovinskemu ministru v porazumu z Mojim ministrom za notranje stvari.

Na Dunaju, 14. dne januarja 1910. l.

Franc Jožef s. r.

Bienert s. r.

Haerdtl s. r.

Weiskirchner s. r.

20.

Zakon z dne 16. januarja 1910. I.

o službeni pogodbi trgovinskih pomočnikov in drugih službojemnikov v slični službi (zakon o trgovinskih pomočnikih.)

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Člen I.

Službeno razmerje v §§ 1 do 3 oznamenjenih oseb se uravnava z določili tega zakona.

Za službeno razmerje trgovinskih pomočnikov stopijo ta določila na mesto šestega naslova prve knjige trgovinskega zakonika.

Člen 56 trgovinskega zakonika se razveljavlja.

§ 1.

Določila tega zakona veljajo za službeno razmerje oseb, ki so v opravnem obratu kakega trgovca (nastavljene pretežno za opravljanje trgovskih opravil (trgovinski pomočniki) ali višjih, ne trgovskih opravil.

Pri trgovcu nastavljenih oseb, ki se le izjemoma uporabljajo za trgovska opravila, ter tistih oseb, ki izvršujejo pretežno le podrejena opravila, ni smatrati za trgovske pomočnike.

§ 2.

Določila tega zakona se nadalje uporabljajo na službeno razmerje oseb, ki so nameščene pretežno za opravljanje trgovskih ali višjih, ne trgovskih opravil v opravnem obratu podjetij ali zavodov nastopne vrste, če tudi podjetnik ali zavod ni trgovec v zmislu trgovinskega zakonika:

1. v podjetjih vsake vrste, na katera se uporablja obrtni red;

2. v kreditnih zavodih, hranilnicah, posojilnicah, pridobitnih in gospodarskih zadrugah, zastavljalnica, oskrbovalnicah in rentnih zavodih, bolniških blagajnicah, registrovanih pomožnih blagajnicah, zavarovalnicah vsake vrste, vseeno, ali se pečajo z zasebnimi zavarovalnimi opravili, ali služijo namenom javnega zavarovanja, ter v zvezah imenovanih zavodov;

3. v uredništvu, upravnih urah ali v prodaji kakega periodičnega lista;

4. v pisarnicah odvetnikov in notarjev;

5. pri trgovinskih mešetarijih, oblastveno avtoriziranih zasebnih tehnikih, patentnih zastopnikih, zasebnih posredovalnicah kupčij in pisarnicah za pojasnila;

6. v c. kr. tobačnih trafikah in loterijskih kolekturah.

§ 3.

Ako se peča s podjetjem v §§ 1 ali 2 oznamenjene vrste dvor, kak javni zaklad, dežela, okraj ali občina, tedaj so v teh podjetjih za trgovska ali višja, ne trgovska opravila uporabljene osebe podvržene določilom tega zakona, ako njihovo službeno razmerje sloni na zasebnopravni pogodbi.

§ 4.

Službeno razmerje oseb, ki so nastavljene za uradnike ali uslužbence države, kakega državnega zavoda ali zaklada, ki ga upravlja država, se ne izpreminja z določili tega zakona.

§ 5.

Določila tega zakona se ne uporabljajo na vajuence v zmislu obrtnega reda, nadalje na uslužbence pomorskega plovnstva in železnice, na uslužbence v kmetijskih in gozdarskih obratih, ako ti uslužbenci niso trgovinski pomočniki, ter na osebe, za katere veljajo določila občega rudarskega zakona.

§ 6.

Kakšna so opravila in kakšen obseg imajo, ter zanje pristoječe plačilo (denarne in naturalne prejemke) določa, če ni dogovora, za dotično vrsto podjetja obstoječi običaj kraja. Če ni takega običaja, je opravljati po okolnostih primerna opravila in dati prav tako plačilo.

Za dogovor velja, ako stranke pogodnice pripadajo združbam službojemnikov in službojemnikov, kolektivna pogodba, ki se je dosegla med temi združbami, kolikor se niso ukrenili nasprotujoči domenki.

Udeležena ministrstva lahko, poprašavši korporacije, ki so po zakonu dolžne zastopati interese, ki pridejo v poštev (trgovinske in obrtne zbornice, zborovanja zadrug, pomočnikov i. e.), z ukazom prepo-

Vsebinski službeni pogoje.

vedo za podjetja določene vrste ali za področje določenih krajev, da se službojemnikom ne smejo prepustiti stanovišča ter da se jim ne sme dajati hrana na račun plačila.

Službojemnik lahko zahteva, ko se je sklenila službena pogodba, od službodajnika pismen sestavek o bistvenih pravicah in dolžnostih iz službene pogodbe (službeni list). Taki nepodpisani sestavki so oproščeni kolkovnin in neposrednjih pristojbin.

§ 7.

Zakonita prepoved konkurence.

V § 1, odstavek 1, oznamljeni službojemniki ne smejo brez privoljenja službodajnika niti pečati se s samostojnim trgovskim podjetjem, niti v kupčijski stroki službodajnika delati kupčije za svoj ali za tuj račun.

Ako prestopi službojemnik ta predpis, lahko terjata službodajnik povračilo povzročene škode ali namesto tega zahteva, da se smatra, da so za službojemnikov račun narejene kupčije sklenjene za njegov račun. Gledé kupčij, sklenjenih za tuj račun, lahko zahteva, da se mu izroči za nje dobljena nagrada ali da se mu odstopi pravica do nagrade.

Službodajnikove pravice ugasnejo v treh mescih od časa, v katerem je izvedel za sklep kupčije, vsekakor pa v petih letih od sklepa kupčije naprej.

§ 8.

Plačilo. a) Pravice, ako je kdo zadržan od službe.

Ako je službojemnik po nastopu službenega razmerja zaradi bolezni ali nezgode zadržan opravljati svojo službo, ne da bi bil zadržek povzročil namenoma ali s hudo nemarnostjo, obdrži svojo pravico do plačila do dobe šestih tednov.

Zneski, ki jih dobiva za čas, dokler je zadržan, na podstavi javnopravnega zavarovanja, se ne smejo vračunati v denarne prejeme.

Službojemnik obdrži nadalje pravico do svojih denarnih prejemkov, ako ga drugi važni vzroki, ki se tičejo njegove osebe, brez njegove krivde zadržujejo razmerno kratek čas, da ne more opravljati svoje službe.

Ako je zaradi izpolnjevanja svoje vojaške službene dolžnosti zadržan opravljati svojo službo, obdrži pravico do svojih denarnih prejemkov do dobe štirih tednov, ako je službeno razmerje trajalo

nepretrgoma že eno leto. Te pravice ni, če se službojemnik pozove za zakonito določeno enoletno ali daljšo dobo, da izpolni dolžnost vojaške prezentne službe.

§ 9.

Zaradi zadržka službovanja, povzročene s temi vzroki (§ 8), ki ne presega dobe, za katero velja pravica do nadaljnjega prejemanja plačila, se službojemnik ne sme odpustiti. Ako se služba odpove, dokler je zadržan, ostanejo njegove pravice v moči v dobah, določenih v § 8, če tudi službeno razmerje neha prej.

Pač pa ugasnejo pravice, ko neha službeno razmerje, ako se to razmerje razveže, ker je potekel čas, za katerega je bilo sklenjeno, ali zaradi prejšnje odpovedi. Isto velja, ako se službojemnik odpusti iz kakega drugega razloga in ne zaradi zadržka službovanja, ki ga je povzročila obolelost, nezgoda ali izpolnjevanje vojaške službene dolžnosti.

§ 10.

Ako je pogodeno, da bode dobival službojemnik za kupčije, ki jih sklene ali posreduje, provizijo, mu pristojna, če ni dogovora, za dolično opravilno stroko v kraju zavoda, za katerega deluje, običajna provizija.

Če ni dogovora, je pravica do provizije pridobljena pri prodajnih kupčijah šele, ko se je nekaj dalo na račun in le po razmerju plačanega zneska, pri drugih kupčijah pa s sklepom kupčije.

O provizijah, ki jih je plačati, se obračunja, če ni dogovora, s koncem junija in koncem decembra vsakega leta, ako se pa službeno razmerje razveže pred potekom koledarskega polletja, z izstopom iz službe.

Službojemnik sme, ne kraté po drugih zakonitih predpisih obstoječe pravice do predlozbe knjig, zahtevati, da se naznani izpisek iz knjig o kupčijah, ki so se dosegle z njegovim delovanjem.

§ 11.

Službojemniku pristojna v dvomu provizija tudi za take kupčije, ki so se dosegle brez njegovega neposrednjega sodelovanja v dobi službenega razmerja med kupovalcem, ki mu je bil odkazan ali ki ga je on pripeljal, in med službodajnikom.

6) Provizija.

Ako je službojmenik izrečno nastavljen za edinega zastopnika službodajnika v določenem okraju, mu pristoja, če ni dogovora, provizija tudi za take kupčije, ki so bile brez njegovega sodelovanja v dobi službenega razmerja v okraju sklenjene po službodajniku ali za njega.

Ako je izvršitev kupčije, ki jo je sklenil službojmenik, ali ki se je sklenila z njegovim posredovanjem, ali ako je povratno odplačilo tretje osebe, s katero je bila sklenjena kupčija, docela ali deloma izostalo zaradi službodajnikovega vedenja, ne da bi bili za to važni razlogi v osebi tretjega, lahko službojmenik zahteva polno provizijo.

§ 12.

Ako službodajnik službojmenika proti pogodbi ovira zaslužiti provizije ali dnevsčine (dijete) v dogovorjenem obsegu ali v obsegu, ki se pričakuje po sklenjenih dogovorih, tedaj mu gre primerna odškodnina.

§ 13.

Službojmenik, kateremu je poverjeno sklepati ali posredovati kupčije, ne sme brez službodajnikovega privoljenja sprejeti provizije ali kake druge nagrade od tretje osebe, s katero sklepa ali posreduje kupčije za službodajnika.

Službodajnik lahko zahteva, ne kraté eventualnih nadaljnjih pravic do odškodnine, od službojmenika, da izroči nezakonito prejeta provizijo ali nagrado.

§ 14.

Ako je pogojeno, da je plačilo docela ali deloma delež na dobičku iz vseh ali iz določenih kupčij ali, da bodi dobiček kako drugače merodajen za višino plačila, se naredi obračun za preteklo opravilno leto, če ni dogovora, na podstavi bilance.

Službojmenik lahko zahteva vpogled v knjige, kolikor je to potrebno, da se preskusi pravilnost obračuna.

§ 15.

Tekoča plača, ki gre službojmeniku, se mora izplačati najkasneje na koncu vsakega koledarskega mesca.

§ 16.

Ako ima službojmenik pravico do obdodne remuneracije ali do kakega drugega odplačila, tedaj

mu pristoja, če tudi se službeno razmerje razveže, preden dospé pravica, v znesku, ki ustreza razmerju med službeno dobo, za katero se dá odplačilo, in med dovršenim službenim časom.

§ 17.

Ako je trajalo službeno razmerje nepretrgoma že šest mesecev, je treba službojmeniku v vsakem letu dovoliti nepretrgan dopust, ki traja najmanj deset dni. Ako je trajalo službeno razmerje nepretrgoma že pet let ali petnajst let, znaša vsakoletni dopust najmanj dva tedna, v poslednjem primeru pa najmanj tri tedne. Nastop dopusta je treba v porazumu pravočasno določiti, oziraje se na čas, ki ustreza obratnim razmeram.

Dopust.

V času dopusta obdrži službojmenik pravico do svojih denarnih prejemkov.

Pri obrtnih podjetjih, v katerih se ne uporabljajo več nego trije službojmeniki, se lahko dovoli dopust v dveh približno enakih dobah.

Čas, v katerem je službojmenik po bolezni ali po kaki nezgodi zadržan opravljati svojo službo, se ne sme vračuniti v ta dopust.

Službodajnik ni dolžen dovoliti dopusta, ako je službojmenik odpovedal službo.

§ 18.

Službodajnik je dolžen na svoje stroške napraviti in vzdrževati vse tiste uredbe gledé delovnih prostorov in orodij, ki so z ozirom na kakovost službovanja potrebne za varstvo življenja in zdravja službojmenikov.

Dolžnost, skrbeti za službojmenike.

Ako službodajnik prepusti službojmeniku prostore za stanovanje, se za ta namen ne smejo določiti zdravju škodljivi prostori.

Službodajnik mora skrbeti za to, da so delovni prostori, kolikor dopušča to vrsta opravila, v delovnem času svetli, snažni in brez prahu, da se po zimi kurijo in da je zadosti sedežev, ki se jih službojmeniki poslužujejo v odmorih.

Službodajnik mora ukreniti za varstvo npravnosti tiste naredbe, ki so potrebne z ozirom na starost in spol službojmenikov.

§ 19.

Službeno razmerje neha, ko poteče čas, za katerega je bilo sklenjeno.

Konec službenega razmerja.

e) Udeležba na dobičku.

d) Tekoča plača.

e) Remuneracija.

Na poskušnjo dogovorjeno službeno razmerje se lahko v prvem mescu poskusnega časa razveže vsak čas z obeh strani.

a) Od-
poved.

Ako se je sklenilo ali nadaljevalo službeno razmerje brez določbe časa, se lahko razveže z odpovedjo po naslednjih določilih.

§ 20.

Ako ni dogovora ali ako ni za službojemnika ugodnejšega krajnega običaja, lahko vsaka stranka službeno razmerje razveže s potekom vsakega koledarskega četrletja po prejšnji šesttedenski odpovedi.

Rok odpovedi se z dogovorom ne more skrócić pod en mesec in mora nehati vedno petnajstega dne ali zadnjega dne koledarskega mesca.

Ako je službeno razmerje dogovorjeno le za čas začasne potrebe, ga lahko v prvem mescu razvežeta obe stranki vsakčas, držé se entedenskega roka odpovedi.

Rok odpovedi mora biti vedno za obe stranki enak. Ako so bili dogovorjeni rokovi neenaki, velja za obe stranki daljši rok.

§ 21.

Za ves čas življenja kake osebe ali za dalje, nego za pet let dogovorjeno službeno razmerje lahko odpove službojemnik po preteku petih let, držé se odpovednega roka šestih mescev.

§ 22.

Iskanje
nove
službe.

Po odpovedi je treba dati službojemniku, ne da bi se mu skrajšalo plačilo, na njegovo zahtevanje ob delavnikih primeren prosti čas, da si poišče novo službo.

Natančnejši zaukazi o prostem času, ki ga je treba dati, se lahko za podjetja določne vrste ali za področje določnih krajev izdajo z ukazom.

§ 23.

š) Kon-
kurz.

Ako se po nastopu službenega razmerja razglasi o službodajnikovem premoženju konkurz, vstopi masa v pogodbo. V enem mescu, računaje od dneva razglasitve konkurza, pa lahko službojemnik razveže službeno razmerje brez odpovedi, upravnik mase pa držé se zakonitega ali dogovorjenega krajšega odpovednega roka.

Ako se službeno razmerje razveže z odpovedjo upravnika mase, preden poteče določeni čas, za

katerega je bilo sklenjeno, ali ako je bil v pogodbi dogovorjen daljši odpovedni rok, lahko službojemnik zahteva povračilo povzročene mu škode.

§ 24.

Ako umre službojemnik, kateremu je prepustil službodajnik na podstavi službene pogodbe prostore za stanovanje, je treba stanovanje izprazniti, če je imel službojemnik svoje gospodarstvo, v enem mescu, sicer pa v štirinajstih dneh po njegovi smrti.

c) Smrt
službo-
jemnika.

Službodajnik pa lahko zahteva, da se en del stanovanja takoj izprazni, kolikor je to potrebno, da se nastani naslednik in njegovo pohištvo.

§ 25.

Službeno razmerje lahko razveže vsaka stranka iz važnih razlogov, ako je bilo sklenjeno za določen čas, pred potekom tega časa, sicer pa ne držé se odpovednega roka.

d) Pred-
časna
razveza.

§ 26.

Za važen razlog, ki daje službojemniku pravico, da izstopi pred časom, je smatrati zlasti:

1. Ako postane službojemnik nesposoben za nadaljevanje svojega službovanja ali ako ga ne more nadaljevati brez škode za svoje zdravje ali nravnost;

2. ako službodajnik nepristojno prikrajšuje ali pridržuje plačilo, ki gre službojemniku, ako ga oškoduje pri naturalnih prejemkih s tem, da mu daje nezdravo ali nezadostno hrano ali nezdravo stanovanje ali da krši druga bistvena pogodbena določila;

3. ako se službodajnik brani izpolniti dolžnosti, ki so mu po zakonu naložene v varstvo življenja, zdravja ali nravnosti službojemnika (§ 18);

4. ako se službodajnik zakrivi nasilnosti, žalitve nravnosti ali izdatnega razžaljenja časti nasproti službojemniku ali njegovim svojcem ali ako se brani službojemnika varovati zoper taka dejanja kakega drugega nameščenca ali kakega uda službo-dajnikove rodbine.

§ 27.

Za važen razlog, ki daje službodajniku pravico za predčasen odpust, je smatrati zlasti:

1. Ako je službojennik v službi nezvest, ako si daje v svojem delovanju brez vednosti ali volje službodajnika od tretjih oseb naklanjati neupravičene koristi, zlasti, ako proti določilu § 13 sprejme provizijo ali kako drugačno nagrado ali, ako se zakrivi kakega dejanja, ki kaže, da je nevreden službodajnikovega zaupanja;

2. ako je službojennik nesposoben opravljati obljubljen ali po okolnostih primerna opravila (§ 6);

3. ako obratuje kateri izmed službojennikov, oznamenjenih v § 1, odstavek 1, brez službodajnikovega privoljenja samostojno trgovsko podjetje, ali ako dela v opravljeni stroki službodajnika za svoj ali tuji račun trgovinske kupčije;

4. ako službojennik brez pravega vzroka zadržanja v času, ki je po okolnostih izdaten, opusti službovanje ali se vztrajno brani opravljati službo ali se pokoriti službodajnikovem zaukazom, ki jih opravičuje predmet službovanja, ali ako skuša druge uslužbence zapeljati k nepokorščini proti službodajniku;

5. ako je službojennik zaradi bolezni ali nezgode dalje nego šest tednov ali zaradi daljše kazni na svobodi ali zaradi odsotnosti zadržan opravljati službo po okolnostih izdaten čas ali zaradi sklica v vojaško službovanje, ki presega dobo zakonite orožne vaje;

6. ako se službojennik zakrivi nasilnosti, žalitve nravnosti ali izdatnega razžaljenja časti proti službodajniku, njegovemu namestniku, njunim sročcem ali proti souslužbencem.

§ 28.

Ako službojennik brez važnega razloga izstopi pred časom, ali ako ga zadeva krivda predčasnega odpusta, gre službodajniku pravica do povračila povzročene mu škode.

Za že izvršena opravila, kojih plačilo še ni plačno, gre službojenniku pravica do primernega dela plačila le toliko, kolikor s predčasno razvezo službenega razmerja niso docela ali većinoma izgubila svoje vrednosti za službodajnika.

§ 29.

Ako službodajnik odpusti službojennika brez važnega razloga pred časom, ali ako je on kriv pred-

časnega izstopa, lahko zahteva službojennik, ne kraté eventualnih nadaljnjih pravic do odškodnine, razen dela plačila, ki ustreza njegovim dosedanjim opravičilo, po pogodbi mu pristojéče plačilo za dobo, ki bi bila morala poteči do konca službenega razmerja, če bi potekla določena pogodbená doba ali če bi se služba redno odpovedala.

Celo plačilo postane plačno z razvezo službenega razmerja.

§ 30.

Ako je službojennik vzprejet z izrečnim pogojem, da mora službo nastopiti natančno na določen dan, lahko službodajnik odstopi od pogodbe, ako službojennik iz katerega koli vzroka ne nastopi službe določenega dne.

Razen tega primera lahko službodajnik pred nastopom službe odstopi od pogodbe, ako službojennik, ne da bi bil zadržan z neodvratno oviro, ne nastopi službe dogovorjenega dne, ali ako se zaradi neodvratne ovire nastop službe zavleče za več nego 14 dni. Isto velja, ako je dan razlog, ki daje službodajniku pravico službojennika odpustiti pred časom.

Službojennik lahko pred nastopom službe odstopi od pogodbe, ako je dan razlog, ki mu daje pravico pred časom izstopiti iz službenega razmerja. Isto velja, ako se nastop službe zaradi službodajnikove krivde ali zaradi slučaja, ki zadene njega, zavleče za več nego 14 dni. Ako nastopi službojennik v poslednjem primeru službo vkljub zakasnitvi, mu gre plačilo od dneva, katerega bi bil moral nastopiti službo.

Ako se pred nastopom službe razglasi konkurz o službodajnikovem premoženju, lahko odstopi od pogodbe tako upravnik mase kakor službojennik.

§ 31.

Ako je službodajnik brez važnega razloga odstopil od pogodbe ali ako je dal s svojim krivnim vedenjem službojenniku utemeljen povod odstopiti od pogodbe, mora službojenniku povrniti plačilo, ki mu gre za dobo, ki bi bila morala preteči do konca službenega razmerja, ako bi se bila služba v redu odpovedala na dan nastopa službe. Ako se je službeno razmerje sklenilo za določen čas, mora službodajnik službojenniku povrniti, ako dogovorjena službena doba ne presega treh mesecev, za

celo dobo pripadajoče plačilo, ako pa dogovorjena službena doba presega tri mesece, za tri mesece pripadajoči delni znesek plačila. Eventualne nadaljnje pravice do odškodovanja se ne izpreminjajo s sprednjimi določili.

Enake pravice ima službojemnik, ako je upravnik mase odstopil od pogodbe.

Ako je službojemnik brez važnega razloga odstopil od pogodbe ali ako je s svojim krivnim vedenjem dal službodajniku utemeljen povod odstopiti od pogodbe, lahko službodajnik zahteva odškodnino.

§ 32.

Ako sta obe stranki krivi odstopa ali predčasne razveze službenega razmerja, naj sodnik razsodi po svobodnem preudarku, ali pristoja odškodnina in koliko.

§ 33.

Kolikor terjatve, ki jih je stavil službojemnik na podstavi §§ 23, 29 in 31, ne presegajo zneska za eno leto pripadajočega plačila, spadajo v prvi razred konkurznih terjatev (§ 43, št. 2 konkurznega reda).

§ 34.

Za pravice do odškodnine zaradi predčasnega izstopa ali predčasnega odpusta v zmislu §§ 28 in 29, nadalje za pravice do odškodnine zaradi odstopa od pogodbe v zmislu § 31 se je treba sodno potegniti v šestih mescih, sicer so izključene.

Rok se začne pri pravicah najprej imenovane vrste s potekom dneva, katerega je kdo izstopil ali bil odpuščen, pri pravicah nazadnje imenovane vrste s potekom dneva, katerega bi bil moral nastopiti službo.

§ 35.

Ako je službojemnik dal varščino, lahko zahteva, da se varščina položi na sodišču, ako bi službodajnik ob koncu službenega razmerja zahteval od njega odškodnino.

§ 36.

Dogovor, s katerim se službojemnik omejuje v svojem pridobivanju za čas po koncu službenega razmerja (klavzula o konkurenci), je neveljaven, ako je službojemnik ob času dogovora mladoleten, ali ako plačilo ob času končanega službenega razmerja ne presega 4000 K na leto.

Ako je plačilo večje, je tak dogovor veljaven samo toliko:

1. Kolikor se omejitev nanaša na delovanje v opravljeni stroki službodajnika in ne presega dobe enega leta, in

2. kolikor omejitev po predmetu, času ali kraju in v razmerju h kupčijskemu interesu, ki ga ima službodajnik na tem, da se izpolnjuje ta dogovor, ne otežuje krivično službojemnikovega uspevanja.

§ 37.

Ako je dal službodajnik s krivnim vedenjem službojemniku utemeljen povod za predčasni izstop ali za odpoved službenega razmerja, se proti službojemniku ne more opirati na pravice, osnovane s klavzulo o konkurenci.

Isto velja, ako službodajnik razveže službeno razmerje, razen, če je službojemnik s krivnim vedenjem dal utemeljen povod za to, ali če je službodajnik ob razvezi službenega razmerja izjavil, da bode v dobi omejitve plačeval službojemniku plačilo, ki ga je prejemal nazadnje.

Ako je službojemnik obljubil konvencijsko kazen za primer, če bi ravnal zoper klavzulo o konkurenci, sme službodajnik zahtevati le zapadlo konvencijsko kazen, ne more pa zahtevati, da se izpolni ali povrne kaka nadaljnja škoda.

§ 38.

Sodnik ima pravico znižati konvencijske kazni.

§ 39.

Službodajnik je dolžen ob koncu službenega razmerja izdati službojemniku na zahtevanje pismeno izpričevalo o tem, kako dolgo je trajalo službovanje in kakšno je bilo. Vpisi in opomnje v izpričevalu, s katerimi se službojemniku otežuje dosega nove službe, so nedopustni.

Ako zahteva službojemnik izpričevalo, dokler traja službeno razmerje, mu ga je treba izdati na njegove stroške.

Službojemnikova izpričevala, ki jih hrani službodajnik, mu je treba na zahtevanje izročiti vsak čas.

§ 40.

Pravice, ki jih imajo službojemniki na podstavi določil §§ 8, izvzemši zadnji stavek, 9, 10, zadnji

Obojstranska krivda.

Prednostni red pravic do odškodnine v konkurzu.

Rok za potegovanje za pravice do odškodnine.

Varščina.

Klavzula o konkurenci.

Konvencijske kazni.

Izpričevalo.

Nujni predpis.

odstavek, 12, 14, odstavek 2, 15, 16, 17, odstavek 1 do 4, 18, 19, odstavek 2, 20, odstavek 2 do 4, 21 do 24, 29, 30, odstavek 2 do 4, 31, odstavek 1 in 2, 34, 35, 37 do 39, se s službeno pogodbo ne morejo niti razveljaviti niti omejiti.

§ 41.

Za spore iz službenih razmerij, uravnanih s tem zakonom, so pristojna obrtna sodišča, ako se na službodajnikovo podjetje uporablja obrtni red.

§ 42.

Kolikor ta zakon ne določa kaj drugega, se uporabljajo predpisi občega državlanskega prava o službeni in mezdni pogodbi na službena razmerja, uravnana v tem zakonu.

Prav tako ostanejo v moči, kolikor ta zakon ne določa kaj drugega, predpisi obrtnega reda, izvzemši §§ 72, 77, 80 do 80 i, 81, 84, 85, za službena razmerja, uravnana v tem zakonu, na katera se uporablja obrtni red.

Člen II.

Poprašavši korporacije, katerim je po zakonu naloženo zastopati interese, ki pridejo v poštev (trgovinske in obrtne zbornice, odvetniške, notarske zbornice i. d.) se lahko določi z ukazom, oziraje se na vrsto podjetja in na potrebsčine prebivalstva, da se naj predpisi obrtnega reda o nedeljskem počitku in o delovnem času primerno uporabljajo na službena razmerja, ki so uravnana v tem zakonu in ki niso podvržena obrtnemu redu.

Nadzorovanje, ali se izpolnjujejo s tem in s §§ 18 in 39 tega zakona osnovane dolžnosti, se lahko z ukazom izroči obrtnim nadzornikom v zmislu zakona z dne 17. junija 1883. l. (drž. zak. št. 117).

Natančnejše zaukaze o pristojnosti in o pravicah oblastev sprejemati ovadbe in kaznovati nasprotno ravnanje, in sicer v okviru določil § 133 obrt. r., ter o pripustnih pravnih pomočnikih je izdati z ukazom.

Člen III.

Določila tega zakona se uporabljajo na službena razmerja, obstoječa ob času, ko dobi moč.

§§ 28, 29, 32 in 34 se ne uporabljajo, ako se je službeno razmerje razvezalo predčasno pred začetkom veljavnosti tega zakona.

Člen IV.

Ta zakon dobi moč z dnem, ki ga določí z ukazom pravosodni minister, najkasneje 1. dne januarja 1911. l.

Člen V.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojim ministrom za pravosodje, trgovino in notranje stvari.

Na Dunaju, 16. dne januarja 1910. l.

Franc Jožef s. r.

Bienert s. r.

Haerdtl s. r.

Weiskirchner s. r.

Hochenburger s. r.

21.

Ukaz pravosodnega ministra z dne 20. januarja 1910. l.

o začetku veljavnosti zakona o trgovinskih pomočnikih.

Na podstavi člena IV zakona z dne 16. januarja 1910. l. (drž. zak. št. 20) se ukazuje:

Zakon z dne 16. januarja 1910. l. (drž. zak. št. 20) o službeni pogodbi trgovinskih pomočnikov in drugih službojemnikov v slični službi (zakon o trgovinskih pomočnikih) dobi moč 1. dne julija 1910. l.

Hochenburger s. r.

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele zastopane v državnem zboru,

izhaja v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj Seilerstätte št. 24, tudi v letu 1910. v nemškem, češkem, italijanskem, hrvaškem, poljskem, rumunskem, maloruskem in slovenskem jeziku.

Naročnina za celi letnik 1910 državnega zakonika v vsaki teh osmih izdaj znaša za en izvod — bodisi, da se hodi ponj ali da se ta izvod pošilja poštne prosto — 8 K.

Naročevati je treba v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Seilerstätte št. 24, kjer se dobivajo tudi posamezni letniki in posamezni kosi državnega zakonika.

Ker se državni zakonik naročnikom oddaja, oziroma pošilja samó, če se je plačala prej letna naročnina zanj, je ob enem naročilu priložiti zanj pripadajoči znesek; da se more hitro in brez pritožb vročevati po c. kr. pošti, je poleg natančnega naslova stanovališča povedati tudi dotični poštni dostavni okraj.

Posamezni letniki nemške izdaje se dobijo:

Letnik 1849. za	4 K 20 h	Letnik 1870. za	2 K 80 h	Letnik 1891. za	6 K — h
" 1850. "	10 " 50 "	" 1871. "	4 " — "	" 1892. "	10 " — "
" 1851. "	2 " 60 "	" 1872. "	6 " 40 "	" 1893. "	6 " — "
" 1852. "	5 " 20 "	" 1873. "	6 " 60 "	" 1894. "	6 " — "
" 1853. "	6 " 30 "	" 1874. "	4 " 60 "	" 1895. "	7 " — "
" 1854. "	8 " 40 "	" 1875. "	4 " — "	" 1896. "	7 " — "
" 1855. "	4 " 70 "	" 1876. "	3 " — "	" 1897. "	15 " — "
" 1856. "	4 " 90 "	" 1877. "	2 " — "	" 1898. "	6 " — "
" 1857. "	5 " 70 "	" 1878. "	4 " 60 "	" 1899. "	10 " — "
" 1858. "	4 " 80 "	" 1879. "	4 " 60 "	" 1900. "	7 " — "
" 1859. "	4 " — "	" 1880. "	4 " 40 "	" 1901. "	6 " — "
" 1860. "	3 " 40 "	" 1881. "	4 " 40 "	" 1902. "	7 " 50 "
" 1861. "	3 " — "	" 1882. "	6 " — "	" 1903. "	9 " — "
" 1862. "	2 " 80 "	" 1883. "	5 " — "	" 1904. "	5 " — "
" 1863. "	2 " 80 "	" 1884. "	5 " — "	" 1905. "	6 " — "
" 1864. "	2 " 80 "	" 1885. "	3 " 60 "	" 1906. "	12 " — "
" 1865. "	4 " — "	" 1886. "	4 " 60 "	" 1907. "	13 " — "
" 1866. "	4 " 40 "	" 1887. "	5 " — "	" 1908. "	9 " — "
" 1867. "	4 " — "	" 1888. "	8 " 40 "	" 1909. "	8 " 50 "
" 1868. "	4 " — "	" 1889. "	6 " — "		
" 1869. "	6 " — "	" 1890. "	5 " 40 "		

Posamezni letniki v drugih sedmih jezikih počenski z l. 1870. se dobivajo po istih cenah, kakor nemška izdaja.

Ako se naroči vsaj 10, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, se dovoli 20% popusta, ako se naroči vsaj 25, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika naenkrat, 25% popusta, in ako se naroči vsaj 35, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, 30% popusta.

NB. Tisti kosi državnega zakonika nemške izdaje, ki naročniku celó niso došli ali pa so mu došli nedostatni, naj se reklamirajo najdalje v štirih tednih potem, ko so izšli, in kosi nenemških izdaj najdalje v šestih tednih po izdaji kazal in naslovnega lista k posameznim izdajam naravnost v c. kr. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju, III. okraj, Rennweg 16.

Kadar poteče ta rok, se bodo kosi državnega zakonika izročevali brez izjeme samo proti plačilu prodajne cene ($\frac{1}{4}$ pole = 2 strani po 2 h).

Ker so v nemški izdaji vsi letniki od l. 1849. naprej, in v izdajah ostalih sedmih jezikov vsi letniki od leta 1870. naprej popolnoma popolnjeni, se dobiva ne samó vsak posamezni letnik za zgoraj omenjeno prodajno ceno, ampak tudi vsak posamezni kos vseh teh letnikov za prodajno ceno ($\frac{1}{4}$ pole = 2 strani po 2 h) iz zaloge c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Seilerstätte št. 24; s tem je vsakemu moči dopolniti nedostatne (pomanjkljive) letnike ter si liste urediti po tvarini.